

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiae S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Secvndæ Secvndæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romae, 1619

De iniustitia ex parte rei, siue accusati in sua defensione. Qu[a]estio 69.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38762

Et auferes malum de medio tui, vt audientes ceteri timorem habeant, & nequaquam talia audeant facere. Specialiter tamen personæ accusati facit iniuriā, si de falso accuset. Et ideò accusatus si innocens fuerit, potest ei iniuriā suam remittere, maximè si nõ calumniose accusauerit, sed ex animi leuitate. Si vero ab accusatione nocentis desistat propter aliquam collusionem cum aduersario, facit iniuriā reipublicæ. Et hoc non potest ei remitti ab eo, qui accusatur: sed potest ei remitti per principem, qui curam reipublicæ gerit.

Ad tertium dicendum, quòd pœnam talionis meretur accusator in recompensationem nocumēti, quod proximo inferre intentat. Sed pœna infamiæ ei debetur propter malitiam ex qua calumniose alium accusauit. Et quandoque quidem princeps remittit pœnā, & non abolet infamiā. Quandoque autem etiam infamiā abolet. Vnde & Papa potest huiusmodi infamiā abolere. Et quod dicit * Papa Gelasius, Infamiā abolere non possumus: intelligendum est de infamiā facti, vel quia eam abolere aliquando non expedit: vel etiam loquitur de infamiā irrogata per iudicem ciuilem, sicut dicit dicit Gratianus.

loco citā.
et in ar-
gum.

Ibidem.

QVÆST. LXIX.

De vitijs contra iustitiam ex parte rei, in quatuor articulos diuisa.

D Dinde considerandum est de peccatis, quæ sunt contra iustitiam ex parte rei.

¶ Et circa hoc quaruntur quatuor.

- ¶ Primo, vtrum peccet aliquis mortaliter, veritatem negando, per quam condemnaretur?
- ¶ Secundo, vtrum liceat alicui se calumniose defendere?
- ¶ Tertio, vtrum liceat alicui iudicium subterfugere, appellando?
- ¶ Quarto, vtrum liceat alicui condemnato per violentiam se defendere, si adsit facultas?

Utrum absque peccato mortali possit accusatus veritatem negare, per quam condemnaretur?

AD primum sic proceditur. Videtur, quòd absque peccato mortali possit accusatus veritatem negare, per quam condemnaretur. Dicit enim Chrysostr.³⁸ Non tibi dico ut te prodas in publicum, neque apud alium accuses. Sed si veritatem confiteretur in iudicio accusatus, seipsum proderet, & accusaret. Non ergo tenetur veritatem dicere: & ita non peccat mortaliter, si in iudicio mentiatur.

¶ 2 Præterea, Sicut mendacium officiosum est, quando aliquis mentitur, ut alium à morte liberet: ita mendacium officiosum esse videtur, quando aliquis mentitur, ut se liberet à morte: quia plus sibi renetur, quam alteri. Mendacium autem officiosum, non ponitur esse peccatum mortale, sed veniale. Ergo si accusatus veritatem in iudicio neget, ut se à morte liberet, non peccat mortaliter.

¶ 3 Præterea, Omne peccatum mortale est contra charitatem, ut supra* dictum est. Sed quòd accusatus mentiatur, excusando se à peccato sibi imposito, non contrariatur charitati, neque quantum ad dilectionem Dei, neque quantum ad dilectionem proximi. Ergo huiusmodi mendacium non est peccatum mortale.

SED contra, Omne quod est contrariū diuinæ gloriæ, est peccatum mortale: quia ex præcepto tenemur omnia in gloriam Dei facere, ut patet primæ ad Corinthios decimo. Sed quòd reus id quod contra se est, confiteatur, pertinet ad gloriam Dei: ut patet per illud quod Iosue dixit ad Acham, Fili mi da gloriam Domino Deo Israel, & confitere, atque indica mihi quid feceris: ne abscondas: ut habetur Iosue 7. Ergo mentiri ad excusandum peccatum, est peccatum mortale.

RESPONDEO dicendum, quòd quicumque facit contra debitum iustitiæ, mortaliter peccat, sicut supra* dictum

dictum est. Pertinet autem ad debitum iustitiæ, quòd aliquis obediat suo superiori in his, ad quæ ius prælationis se extendit. Iudex autem, ut supra * dictum est, superior est respectu eius qui iudicatur. Et idè ex debito tenetur accusatus iudici veritatem exponere; quam ab eo secundum formam iuris exigit. Et idè si confiteri noluerit veritatem, quam dicere tenetur, vel si eam mendaciter negauerit, mortaliter peccat. Si vero iudex hoc exquirat, quod non potest, secundum ordinem iuris non tenetur ei accusatus respondere. Sed potest vel per appellationem, vel aliter licite subterfugere: mendacium tamen dicere non licet.

Ad primum ergo dicendum, quòd quando aliquis secundum ordinem iuris à iudice interrogatur, non ipse se prodit: sed ab alio proditur, dum ei necessitas respondendi imponitur per eum, cui obedire tenetur.

Ad secundum dicendum, quòd mentiri ad liberandum aliquem à morte, cū iniuria alterius, non est mendacium simpliciter officiosum, sed habet aliquid de pernicioso admixtum. Cum autem aliquis mentitur in iudicio ad excusationem sui, iniuriam facit ei, cui obedire tenetur, dum sibi denegat quod ei debet; scilicet confessionem veritatis.

Ad tertium dicendum, quòd ille qui mentitur in iudicio, se excusando, facit & contra dilectionem Dei, cuius est iudicium; & contra dilectionem proximi: tum ex parte iudicis, cui debitum negat: tum ex parte accusatoris, qui punitur, si in probatione deficiat. Vnde & in Psal. 140. dicitur, Ne declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis. Vbi dicit gloss. Hæc est consuetudo impudencium, ut deprehensi, per aliqua falsa se excusent. Et Greg. 22. * Moral. exponens illud Iob 21. Si abscondi quasi homo peccatum meum: dicit, Vstratum humani generis vitium est, & labendo peccatum committere, & commissum negando abscondere, & conuictum defendendo multiplicare.

q. 67. a. 1

cap 13. in
prin.

Vtrum accusato liceat calumniosè se defendere?

AD secundum sic proceditur. Videtur, quòd accusato liceat calumniosè se defendere. Quia secundum iura ciuilia, in causa sanguinis licitum est cuiuslibet aduersarium suum corrumpere. Sed hoc maximè est calumniosè se defendere. Ergo non peccat accusatus in causa sanguinis, si calumniosè se defendat. 386
*infr. a. 3.
cor.*

¶ 2 Præterea, Accusator cum accusato colludens, pœnam recipit à legibus constitutam, vt habetur * secunda questione tertia. Non autem imponitur pœna accusato per hoc, quòd cum accusatore colludit. Ergo videtur quòd liceat accusato calumniosè se defendere. *c. si quem
pœnitue-
rit.*

¶ 3 Præterea, Prouerbiorum 14. dicitur, Sapiens timet & declinat à malo: stultus autem transilit & confidit. Sed illud quod fit per sapientiam, non est peccatum. Ergo si aliquis qualitercumque se liberet à malo, non peccat.

SED contra est, quòd etiam in causa criminali iuramentum de calumnia est præstandum, vt habetur † extra de iuramento calumnie, inhærentes. Quod non esset, si calumniosè se defendere liceret. Ergo non est licitum accusato calumniosè se defendere. *† in decr.
l. 2. tit 7.
c. 1.*

RESPONDEO dicendum, quòd aliud est veritatem tacere, aliud est falsitatem proponere. Quorum primum in aliquo casu licet: non enim aliquis tenetur omnem veritatem confiteri, sed illam solum, quam ab eo potest, & debet requirere iudex secundum ordinem iuris: puta cum præcessit infamia super aliquo crimine, vel aliqua expressa indicia apparuerunt, vel etiam cum præcessit probatio semiplena. Falsitatem tamen proponere in nullo casu licet alicui. Ad id autem quod licitum est, potest aliquis procedere, vel per vias licitas & fini intento commodas, quod pertinet ad prudentiam: vel per

9.55.4.4.
c. 5.

aliquas vias illicitas & proposito fini incongruas, quod pertinet ad astuciam, quæ exercetur per fraudem & dolum, vt ex supra * dictis patet. Quorum primum est laudabile, secundum vero vitiosum. Sic ergo reo qui accusatur, licet se defendere veritatem occultando, quam confiteri non tenetur per aliquos conuenientes modos: puta quod non respondeat, ad quæ respondere non tenetur. Hoc autem non est calumniose se defendere, sed magis prudenter euadere. Non autem licet ei vel falsitatem dicere, vel veritatem tacere, quam confiteri tenetur. Neque etiam aliquam fraudem vel dolum adhibere: quia fraus & dolus vim mendacij habent. Et hoc est calumniose se defendere.

c. 6. 10. 5.

Ad primum ergo dicendum, quod multa secundum leges humanas impunita relinquuntur, quæ secundum diuinum iudicium sunt peccata. Sicut patet in simplici fornicatione: quia lex humana non exigit ab homine omnimodam virtutem, quæ paucorum est; & non potest inueniri in tanta multitudine populi, quantum lex humana habet necesse sustinere. Quod autem aliquis non velit aliquod peccatum committere, vt mortem corporalem euadat, cuius periculum in causa sanguinis imminet reo, est perfecta virtutis: quia omnium terribilium maxime terribile est mors, vt dicitur in tertio * Ethicorum. Et ideo si reus in causa sanguinis corrumpat aduersarium suum, peccat quidem inducendo eum ad illicitum. Non autem huic peccato lex ciuilis adhibet penam: & pro tanto licitum esse dicitur.

Ad secundum dicendum, quod accusator, si colludat cum reo, qui noxius est, penam incurrit: ex quo patet quod peccat. Vnde cum inducere aliquem ad peccandum, sit peccatum, vel qualitercumque peccati participem esse, cum Apostolus dicat dignos morte eos, qui peccantibus consentiunt: manifestum est, quod etiam reus peccat, cum aduersario colludendo. Non tamen secundum leges humanas imponitur sibi pena,

pœna, propter rationem iam * dictam. Ad tertium dicendum, quod sapiens non abscondit se calumniose, sed prudenter.

ARTIC. III.

Utrum reo liceat iudicium per appellationem declinare?

387

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod reo non liceat iudicium declinare per appellationem. Dicit enim Apostolus Rom. 12. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. Sed reus appellando, recusat subijci potestati superiori, scilicet iudici. Ergo peccat.

¶ 2 Præterea, Maius est vinculum ordinariæ potestatis, quam propriæ electionis. Sed sicut legitur * 2. quæst. 6. A iudicibus quos communis consensus elegerit, non liceat prouocare. Ergo multo minus licet appellare à iudicibus ordinarijs.

2. q. 6. c. A iudicibus.

¶ 3 Præterea, Illud quod semel est licitum, semper est licitum. Sed non est licitum appellare post decimum diem, neque tertio super eodem. Ergo videtur quod appellatio non sit secundum se licita.

SED contra est, quod Paulus Cæsarem appellauit: ut habetur Act. 25.

RESPONDEO dicendum, quod duplici de causa contingit aliquem appellare. Vno quidem modo, confidentia iustæ causæ: quia videlicet iniuste à iudice grauatur. Et sic licitum est appellare. Hoc enim est prudenter euadere. Vnde * 2. quæst. 6. dicitur, Omnis oppressus, libere sacerdotum, si voluerit, appellet iudicium, & à nullo prohibeatur. Alio modo aliquis appellat, causa afferendæ moræ, ne contra eum iusta sententia proferatur. Et hoc est calumniose se defendere: quod est illicitum, sicut * dictum est. Facit enim iniuriam & iudici, cuius officium impedit: & aduersario suo, cuius iustitiam quantum potest perturbat. Et ideo sicut dicitur 2. quæst. 6. omni modo puniendus est, cuius appellatio, iniusta pronuntiatur.

2. q. 6. c. Omnis oppressus.

art. prat.

Ad

in solutione ad 1.

*Est Aug:
ser. 6. de
verb. do.
10. 10.*

*2 q. 6. c.
Catholi-
cus.*

Ad primum ergo dicendum, quod potestati inferiori in tantum aliquis subijci debet, in quantum ordinem superioris seruat, à quo si exorbitauerit, ei subijci non oportet: puta si aliud iusserit Proconsul, & aliud Imperator, vt patet per * Gloss. Roman. 13. Cùm autem iudex aliquem iniuste grauat, quantum ad hoc relinquit ordinem superioris potestatis, secundum quam necessitas sibi iuste iudicandi imponitur. Et ideo licitum est ei, qui contra iustitiam grauatur, ad directionem superioris potestatis recurrere, appellando vel ante sententiam, vel post. Et quia non presumitur esse rectitudo, vbi vera fides non est, ideo non licet catholico ad infidelem iudicem appellare: secundum illud secundæ quæstionis sextæ *, Catholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis prouocauerit, excommunicetur. Nam & Apostolus arguit eos, qui iudicio conredebant apud infideles.

Ad secundum dicendum, quod ex proprio defectu vel negligentia procedit, quod aliquis sua sponte se alterius iudicio subijciat, de cuius iustitia confidit. Leuis etiam animi esse videtur, vt non permaneat in eo quod semel approbavit. Et ideo rationabiliter denegatur subsidium appellationis à iudicibus arbitrarijs, qui non habent potestatem, nisi ex consensu litigantium. Sed potestas iudicis ordinarij non dependet ex consensu illius, qui eius iudicio subditur, sed ex auctoritate regis & principis, qui eum instituit. Et ideo contra eius iniustum grauamen lex tribuit appellationis subsidium. Ita quod etiam si sit simul ordinarius, & arbitrius iudex, potest ab eo appellari: quia videtur ordinaria potestas occasio fuisse, quod arbiter eligeretur: nec debet ad defectum imputari eius, qui consensit in eum sicut in arbitrum, non vt in eum, quem princeps iudicem ordinarium dedit.

Ad tertium dicendum, quod æquitas iuris ita subuenit vni parti, quod altera non grauetur. Et ideo

ideo tempus decem dierum concessit ad appellandum, quod sufficiens æstimavit ad deliberandum, an expediat appellari: Si verò non esset determinatum tempus, in quo appellare liceret, semper certitudo iudicij remaneret in suspenso: & ita pars altera damnificaretur. Ideo autem non est concessum, ut tertio aliquis appelleret super eodem: quia non est probabile, torrens iudices à recto iudicio declinare.

ARTIC. IV.

Vtrum liceat condemnato ad mortem se defendere si possit?

388

AD quartum sic proceditur. Videtur, quòd liceat condemnato ad mortem se defendere, si possit. Illud enim ad quod natura inclinatur, semper est licitum, quasi de iure naturali existens. Sed natura inclinatio est ad resistendum corrumpentibus, non solum in hominibus & animalibus, sed etiam in insensibilibus rebus. Ergo licet reo condemnato resistere, si potest, ne tradatur in mortem.

¶ 2 Præterea, sicut aliquis sententiam mortis contra se latam subterfugit resistendo, ita etiam fugiendo. Sed licitum esse videtur, quòd aliquis se à morte per fugam liberet: secundum illud Eccles. 9. Longè esto ab homine potestatem habente occidendi, & non vivificandi. Ergo etiam licitum est reo resistere.

¶ 3 Præterea, Prouerb. 24. dicitur, Erue eos qui ducuntur ad mortem; & eos qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses. Sed plus tenetur aliquis sibi, quam alteri. Ergo licitum est, quòd aliquis condemnatus, seipsum defendat, ne in mortem tradatur.

SED contra est, quòd dicit Apost. Roman. 13. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: & ipse sibi damnationem acquirit. Sed condemnatus, se defendendo, potestati resistit, quantum ad hoc, in quo est diuinitus instituta ad vindictam malefactorum, laudem verò bonorum. Ergo peccat se defendendo.

R E-

RESPONDEO dicendum, quòd aliquis damnatur ad mortem dupliciter. Vno modo iuste: & sic non licet condemnato se defendere. Licitum enim est iudici cum resistentem impugnare. Vnde relinquitur, quòd ex parte eius sit bellum iniustum. Vnde indubitanter peccat. Alio modo condemnatur aliquis iniuste: & tale iudicium simile est violentiæ latronum: secundum illud Ezech. 22. Principes eius in medio illius quasi lupi rapientes prædam, ad effundendum sanguinem. Et ideo sicut licet resistere latronibus, ita licet resistere in tali casu malis principibus, nisi fortè propter scandalum vitandum, cum ex hoc aliqua grauis turbatio timeretur.

Ad primum ergo dicendum, quòd ideo homini data est ratio, vt ea, ad quæ natura inclinat, non passim sed secundum rationis ordinem exequatur. Et ideo nõ qualibet defensio sui est licita, sed solum quæ fit cum debito moderamine.

Ad secundum dicendum, quòd nullus ita condemnatur, quòd ipse sibi inferat mortem, sed quòd ipse mortem patiatur. Et ideo non tenetur facere id, vnde mors sequatur: quod est manere in loco, vnde ducatur ad mortem. Tenetur tamen non resistere agenti, quin patiatur quod iustum est eum pati. Sicut etiã si aliquis sit condemnatus, vt fame moriatur, non peccat, si cibum sibi occultè ministratum sumat: quia non sumere, esse se ipsum occidere.

Ad tertium dicendum, quòd per illud dictum Sapientis non inducitur aliquis ad liberandum alium à morte contra ordinem iustitiæ: vnde nec se ipsum contra iustitiam resistendo, aliquis debet liberare à morte.

QVÆST. LXX.

De iniustitia ad testis personam pertinente, in quatuor articulos diuisa.

DEinde considerandum est de iniustitia pertinente ad personam testis.

¶ Et circa hoc quærentur quatuor.

¶ Primo,